

Ornitologers og andet godtfolks grønne foreninger

Danmark er foreningernes land. Heldigvis er der fortsat et stort antal grønne foreninger, spændende fra de specialiserede med fokus på fx insekter, mosser eller pattedyr, til foreninger med et meget bredt sigte. Medlemmernes interesser spænder fra det meget fagspecifikke til en generel naturinteresse.

En af de grønne er Dansk Ornitologisk Forening (DOF). Dens tidligere formand Christian Hjort har i en bog udgivet fornyligt gjort status over foreningens virke og resultater i snart et helt århundrede, selv om bogens titel er: Med DOF i et halvt århundrede. Det var en periode, hvor foreningen havde tætte kontakter til det politiske niveau, og hvor de grønnes foreningers indflydelse generelt var stor. Men det var også en periode, hvor Svend Aukens (S) imperium blev omstyrtet af en ny regerings miljøminister, Hans Chr. Schmidt (V). I dennes regeringstid blev den grønne indflydelse sat på frysepunktet. Trods megen modgang kan Hjort i bogen pege på mange positive højdepunkter. Et af de første og største var det såkaldte 'Kokkenbordsforlig', hvor jagtforeninger, Danmarks Naturfredningsforening (DN), Friluftsrådet og DOF blev enige om en indstilling til en ny jagtlov, der primært skulle beskytte vildtlevende pattedyr og fugle, sekundært forvalte en jagtlig udnyttelse.

Men ornitologerne har ikke været de eneste forkæmpere for en bedre naturbeskyttelse. En forening, der nok er gået en del under radaren, er Danmarks Sportsfiskerforbund, der med miljøkonsulent Børge Christensen i spidsen bærer en stor del af æren for, at de danske vandløbs tilstand er blevet væsentlig forbedret i det seneste halve århundrede. Det gælder bl.a. ved bekæmpelse af forurening, eksempelvis Grindstedværkets forurening af Varde Å-systemet og Cheminovas giftdepoter på Harboøre Tange, samt nedlæggelse af dambrug og fjernelse af opstemninger. De mange afsløringer af forurening af vandmiljøet medførte ny og skærpet lovgivning på miljøområdet, milliardinvesteringer i bedre rensning af spildevand og skærpede regler for dambrugsdrift. Nok er det endnu ikke lykkedes at fjerne Tangeværkets spærring af Gudenå, men der er vel håb endnu.

Danmarks Naturfredningsforening har i alle årene været langt den største af de grønne. Med et medlemstal, der på et tidspunkt var tæt på 400.000, har foreningen alene eller med andre grønne foreninger kunnet lægge betydeligt tryk på politikerne - der var jo vælgerstemmer at hente. DN's organisation med lokalkomiteer i alle kommuner bevirker, at der både nationalt og lokalt kan rekrutteres ildsjæle med fagkendskab til nær-naturen. Disse personer har været bærende for de mange fredningssager DN har rejst og ofte vundet.

En anden men meget mindre forening med bredt naturfokus er nærværende publikationsudgiver, Jydsk Naturhistorisk Forening. Engang

var der mange naturhistoriske foreninger, men de fleste er nedlagt på grund af svigtende medlemstal. Denne forenings force er udgivelsen af tidsskriftet Flora & Fauna, som på grund af de videnskabelige artikler kan fastholde abonnenter. Andre foreninger har ligeledes videnskabelige eller populærvidenskabelige tidsskrifter, der måske ikke sælger billetter hos politikerne, men som kan bringe nye oplysninger om dansk natur til brug for fremtidige kampagner. Igen: der kræves frivillige!

Dansk Botanisk Forening (DBF), der er Danmarks ældste grønne forening, stiftet i 1840, og udgiver af tidsskriftet URT, har et naturbeskyttelsesudvalg (NBU). Udvalget arbejder med sager inden for naturbeskyttelsesloven, høringer af lovgivning, fredningssager og andre landsdækkende naturbeskyttelsessager. NBU indsender bl.a. høringsvar (på vegne af DBF) til f.eks. lovgivning og nye initiativer fra Miljøministeriet og andre sager på nationalt plan. DBF er blandt andet høringsberettiget i forbindelse med kommunale afgørelser i forhold til Naturbeskyttel-

seslovens § 3. Det betyder, at DBF har indsendt adskillige klager over kommunale § 3-afgørelser, der går naturinteresser imod. Foreningen har i mange tilfælde fået medhold. I den forbindelse skal det fremhæves, at DBF's sagslæsning udføres af frivillige medlemmer af foreningen. En anden forening med fokus på fredningsarbejde er Entomologisk Forening.

Heldigvis er der også kommet nye, unge foreninger til, fx. De unge Biodiversitets-ambasadorer (DUB), der ved sidste års Naturmøde fik statsminister Mette Frederiksen i tale. DUB vil stoppe tilbagegangen af biodiversiteten, samt oplyse om dens vigtighed ved at inddrage andre unge i at påvirke beslutningstagere til at tage ansvar og handle derpå. De arbejder med positiv formidling og har et vidensbaseret udgangspunkt. En anden forening i fremgang er Svampeforeningen, der nyder godt af en stigende interesse i befolkningen, også blandt de unge.

Samlet set må vi påpege, at selv om det for flere foreninger kniber med at opretholde medlemsskaren, så er der stadig behov for at råbe politikerne op, og derfor må vi værdsætte, at der stadig er folk, der vil bruge kostbar, frivillig tid på dette vigtige arbejde.

Thomas Secher Jensen & Peter Wind

Indhold årgang 128

REDAKTIONELT

- 2 Leder: Ornitologers og andet godtfolks grønne foreninger
- 70 Peter Wind: Jydsk Naturhistorisk Forenings ekskursioner i 2023
- 71 Inga Kofoed Andersen: Bestyrelsens beretning 2023

VIDENSKABELIGE ARTIKLER

- 3 Kjeld Hansen: Lokal spredning og borttræk af juvenile Tornsangere (*Curruca communis*) fra øen Hjelm i Kattegat
- 18 Peter Wind: Hvidgul Skovlilje (*Cephalanthera damasonium* (Mill.) Druce) som byorkid
- 26 Kim Pless-Schmidt, Johan Kjær Prehn & Peter Wiberg-Larsen: *Electrogena affinis* (Eaton, 1886) – en "ny" dansk døgnflue (Ephemeroptera, Insekter)
- 36 Peter Wiberg-Larsen & Keld Rasmussen: Vejleområdet – et biodiversitet "hot spot" for vandløbsinsekter
- 45 Peter Wiberg-Larsen & Kaj Sand-Jensen: Arters forsvinden fra Danmark i nyere tid
- 59 Henrik Æ. Pedersen: Et forsøg med maskinel flytning af Skov-Hullæbe (*Epipactis helleborine*) i Esbjerg Kommune – status efter tre års monitoring

BOGANMELDELSER

- 24 Gudrun Gormsen (red.): Dansk Landbrug 1945-2020
- 44 Henrik Æ. Pedersen: Orkidéernes verden
- 57 Jens Gregersen: Årstiderne
Jens Gregersen: Havørn
- 58 Aksel Bo Madsen: Odderen – en succeshistorie i dansk naturforvaltning